

BEGRENZINGENPLAN

Welsumer/Duursche waarden en Engelse werk II

260 ha natuurontwikkelingsgebied

Vastgesteld door GEDEPUTEERDE STATEN VAN OVERIJSEL

Ingangsdatum: 1 mei 1996

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING.....	1
1. BESCHRIJVING VAN HET GEBIED	2
1.1 Algemeen	2
1.2 Natuur, landschap en Landbouw.....	2
1.3 Ruimtelijk beleid	3
2. TOEKOMSTBEELD EN REALISATIE	6
2.1 Streefbeeld natuur en landschap	6
2.2 Begrenzing en status	6

Bijlage: Begrippenlijst

Bijlage: Kaart van het natuurontwikkelingsgebied

INLEIDING

Dit begrenzingenplan geeft de begrenzing weer van het natuurontwikkelingsproject Welsumer/Duursche waarden en Engelse werk II. Met de begrenzing van deze gebieden wordt het mogelijk om op vrijwillige basis gronden te verwerven ten behoeve van natuurontwikkeling. Deze mogelijkheid heeft tot doel de natuur- en landschapswaarden binnen de ecologische hoofdstructuur te ontwikkelen en herstellen.

Aanwijzing tot natuurontwikkelingsgebied heeft geen gevolgen voor de bestemming in het kader van de Ruimtelijke Ordening (bestemmingsplan).

Ook ten aanzien van de milieu- en mestwetgeving zijn geen aanvullende bepalingen van kracht voor natuurontwikkelingsgebieden.

Het begrenzingenplan Welsumer/Duursche waarden en Engelse werk II is gebaseerd op de Regeling beheersovereenkomsten en natuurontwikkeling.

Hoofdstuk 1 van dit plan beschrijft de huidige situatie. Onder meer worden aangegeven de landbouwkundige situatie, natuur- en landschapswaarden en het ruimtelijk beleidskader. In hoofdstuk 2 worden het streefbeeld van natuur en landschap, de oppervlakte van het gebied, de (toekomstige) terreinbeherende natuurbeschermingsinstantie en grondverwervingsaspecten beschreven.

Het begrenzingenplan bevat 2 bijlagen, namelijk een begrippenlijst en een kaart van het gebied.

1. BESCHRIJVING VAN HET GEBIED

1.1 Algemeen

Het gebied bevindt zich in de uiterwaarden van de IJssel.

Het natuurontwikkelingsproject Engelse werk II ligt in de gemeente Zwolle, en grenst aan natuurontwikkelingsproject Engelse werk I. Voor een groot deel is deze uiterwaard laag gelegen waardoor er vaak en langdurig inundatie optreedt.

Het natuurontwikkelingsproject Welsumer/Duursche Waarden II ligt in de gemeente Olst aan weerszijden van een zeer bochtig IJsseltraject. Het grenst aan het gerealiseerde natuurontwikkelingsproject Duursche Waarden I. De uiterwaarden bestaan uit graslanden, maispercelen, en uit zandwinplassen.

Beide deelgebieden liggen voor een groot deel in het beheersplan IJsseluiterwaarden.

1.2 Natuur, landschap en Landbouw

Natuur en landschap

Engelse werk II

Het grootste deel van het projectgebied is in de loop van deze eeuw afgegraven ten behoeve van kleiwinning en daardoor laag gelegen en slechts door een lage zomerkade van de IJssel gescheiden. Hierdoor en door een gebrekkige bemaling komen veel en langdurige inundaties voor. Op de lage gedeelten komen soortenarme natte graslanden voor uit de associatie van kruipende boterbloem en geknikte vossestaart. Deze graslanden zijn van betekenis als broedgebied voor weidevogels. Door middel van beheersovereenkomsten wordt er een beheer met uitgestelde maai- en weidedatum gevoerd.

Ook komen er enkele stukjes moeras en moerasbos voor.

De percelen langs de winterdijk zijn hoger gelegen en hebben een soortenarme beemd-raaigrasvegetatie.

Door de langdurige winterinundaties is het projectgebied van grote betekenis voor doortrekkende en overwinterende vogels.

Welsumer/Duursche waarden II

Het projectgebied bestaat uit uiterwaarden aan weerszijden van een grote meander in de IJssel. Aan de oostelijke oever is sprake van een gevarieerd landschap met van noord naar zuid: staatsnatuureservaat Duursche waarden, Fortmond met tegen de IJssel aan het particuliere bos Achterweerd en Camping 't Haasje. De meeste agrarische gronden in Fortmond liggen relatief hoog. Wanneer het water vrij hoog staat, overstroomt de weg door de Zaai en is Fortmond alleen per boot bereikbaar.

Ten zuiden van Fortmond liggen de Roetwaarden met een grote voormalige zandwinplas. Deze plas, en een deel van de aangrenzende gronden zijn in beheer bij Staatsbosbeheer. Langs de plas komt wilgenvloedbos voor.

Langs de oostoever van de Roetwaard komen soortenrijke natte graslandvegetaties voor. De graslanden aan weerszijden van de IJssel bestaan voor een groot deel uit soortenarme graslandvegetaties.

De hoge delen van de uiterwaarden herbergen verschillende zoogdieren, waarbij het voorkomen van de steenmarter en verschillende vleermuissoorten kan worden vermeld.

Verder komen er veel bedreigde moeras- en rietvogels voor. Voor weidevogels is het gebied van nationale betekenis.

In het winterseizoen is het plangebied van belang als pleisterplaats voor doorstekkende of overwinterende soorten. Het gebied is met name voor de tafeleend, grote zaagbek en het nonnetje van groot belang.

Het gebied is ook van belang voor enkele niet algemene paddensoorten en vlinders.

Landbouw

Engelse werk II

Het gebied bestaat geheel uit grasland en 2 stukjes moeras. Er zijn veldkavels aanwezig van 2 bedrijven en een deel van de huiskavel van één bedrijf. Het betreft melkveebedrijven van gemiddeld 23 ha.

Op basis van het beheersplan IJsseluitewaarden is op alle percelen sprake van beheersovereenkomsten. Op 7 ha is sprake van een beheer met een uitgestelde maai- en weidedatum en op 16 ha is sprake van licht beheer.

Welsumer/Duursche waarden II

De begrenzing bevat twee agrarische bedrijven met bedrijfsgebouwen. Het betreft melkveehouderijen.

De gemiddelde bedrijfsomvang van de hoofdberoepers bedraagt ca. 20 ha.

Het grootste deel bestaat uit veldkavels van melkveehouderijen, en enkele niet-grondgebonden bedrijven.

Het grondgebruik wisselt van extensief tot intensief. De percelen bestaan overwegend uit grasland. Daarnaast komt een aantal percelen maisland voor.

Een groot deel is als beheersgebied (140 ha) en een klein deel als reservaatgebied (14 ha) begrensd in het beheersplan IJsseluitewaarden.

Op ca. 40 ha van deze gronden wordt een licht beheer gevoerd, en op ca. 7 ha een beheer met uitgestelde maai- en weidedatum.

1.3 Ruimtelijk beleid

In deze paragraaf wordt in kort bestek ingegaan op relevante regelgeving op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau ten aanzien van de natuurontwikkelingsprojecten.

Rijk

Natuurbeleidsplan

De uiterwaarden van de IJssel zijn in het Natuurbeleidsplan aangegeven als natuurontwikkelingsgebieden.

Structuurschema Groene Ruimte

De betreffende uiterwaarden zijn aangegeven als kern- en/of natuurontwikkelingsgebieden.

Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra

De Vierde Nota Ruimtelijke Ordening-Extra geeft aan dat de IJsseluitewaarden onder de werkingssfeer van de groene koers vallen. De ontwikkeling van natuurgebieden en verbindingzones staat hier voorop. Mogelijkheden om natuurbeheer te combineren met agrarisch beheer zullen worden benut.

Overig

Het deelgebied Duursche waarden II ligt in het recent gestarte landinrichtingsproject Olst - Wesepe.

Provincie

Beleidsplan natuur en landschap Overijssel

Het Beleidsplan Natuur en Landschap Overijssel (1992) is de provinciale uitwerking van het Natuurbeleidsplan. In dit plan geeft de provincie aan hoe de natuur- en landschapswaarden in onderlinge samenhang behouden en verder ontwikkeld kunnen worden. Er is een meerjarenprogramma 1992 - 1998.

Het deelgebied Engelse werk II en een groot deel van de Welsumer en Duursche waarden is aangegeven als Relatienotagebied 1e fase.

Het overige deel van de Duursche waarden is aangegeven als natuurontwikkelingsgebied. De IJsseluitewaarden zijn aangegeven als prioritair te begrenzen gebied. Ook is aangegeven dat deelgebieden uit het beheersplan IJsseluitewaarden omgezet kunnen worden in natuurontwikkelingsgebied op basis van het eindadvies van de werkgroep natuur en landschap. Deze werkgroep werkt de actiepunten uit de IJsselvisie (1989) uit. Eén van de taken is de voorbereiding van nieuwe natuurontwikkelingsprojecten. Het eindrapport van deze werkgroep (begin 1993) leidde tot het begrenzingsvoorstel voor het Engelse werk II en de Welsumer/ Duursche waarden.

Streekplan

In het Streekplan West Overijssel (ontwerp, 1993) is het deelgebied Engelse werk II ingedeeld in landelijk gebied zone II. De Welsumer/Duursche waarden zijn ingedeeld in zone II (Fortmond), III (de Zaai en de Welsumer waarden) en IV (zandwinplas en omgeving).

- zone II : de agrarische ontwikkeling wordt bevorderd, met behoud en ontwikkeling van de aanwezige natuur- en landschapswaarden.
- zone III : de ontwikkeling van landschap, natuur en bos wordt bevorderd. De ontwikkeling in de landbouw is mogelijk voor zover niet strijdig met de ontwikkeling van natuur en landschap.
- zone IV : herstel, behoud en ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden worden bevorderd. De aanwezige landbouw is in deze zone gehouden aan randvoorwaarden van natuur en landschap.

De Duursche waarden zijn tevens aangegeven als prioritair natuurontwikkelingsgebied. Geomorfologisch en cultuurhistorisch belangwekkende structuren moeten zoveel mogelijk behouden blijven.

Gemeenten

Engelse werk II

Dit gebied heeft de bestemming agrarisch gebied C, wat inhoudt dat zich hier geen nieuwe agrarische bedrijven mogen vestigen (bestemmingsplan buitengebied Zwolle 1960). Er is voor dit gebied vrijstelling verleend voor het uitvoeren van het natuurontwikkelingsproject.

Welsumer/Duursche waarden II

De Welsumer waarden, het oostelijke deel van de Roetwaard en het noorden van Fortmond en de Zaai hebben de bestemming agrarisch gebied met bijzondere natuurlijke en landschappelijke kenmerken.

In deze gebieden kunnen zich geen nieuwe agrarische bedrijven vestigen. In dit gebied streeft men naar behoud, herstel en uitbreiding van de landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden.

De rest van Fortmond en de Zaai hebben de bestemming agrarisch gebied met bijzondere landschappelijke kenmerken.

Hier is de stichting van nieuwe bedrijven alleen mogelijk wanneer landschappelijke waarden niet aangetast worden.

De bestemming in de gehele uiterwaarden van de gemeente Olst kan onder nader te formuleren voorwaarden worden omgezet in natuurgebied (bestemmingsplan Olst 1992).

2. TOEKOMSTBEELD EN REALISATIE

2.1 Streefbeeld natuur en landschap

Engelse werk II

Eind 1992 is het iets noordelijker gelegen natuurontwikkelingsproject Engelse werk I gerealiseerd. Hierbij is de uiterwaard (voorheen geheel grasland) gedeeltelijk afgegraven. Hierdoor kunnen de componenten nat grasland, moeras, water en bos zich ontwikkelen.

In het natuurontwikkelingsproject Engelse werk II is het ook de bedoeling door middel van afgraven de gronden te vernatten, waardoor mogelijkheden ontstaan voor de ontwikkeling van moeras en moerasbos.

Op het hogere deel in de noordoosthoek wordt de ontwikkeling van hardhoutooibos voorgestaan. Flora en fauna van bos- en struweel- en moeras zal kunnen toenemen.

Afhankelijk van de hoeveelheid natte graslanden zal ook de weidevogelstand zich kunnen uitbreiden.

Welsumer /Duursche waarden II

In 1989 heeft in het staatsnatuurreservaat Duursche waarden natuurontwikkeling plaatsgevonden door het graven van 2 geulen en het doorsteken van de zomerkade bij deze geulen. Sindsdien kan de natuur zoveel mogelijk haar eigen gang gaan. Het enige beheer bestaat uit integrale, extensieve begrazing.

Met het project Welsumer/Duursche waarden II wordt gepoogd het gebied grenzend aan Duursche waarden I op een soortgelijke wijze in te richten en te ontwikkelen. Hierbij worden ook de Gelderse Oenerwaarden betrokken. De Oenerwaarden zijn in het Gelderse Beheersplan IJsseluiterwaarden begrensd als reservaatgebied en voor het grootste deel is eindbeheer gerealiseerd.

Op basis van een studie naar ontwikkelingsscenario's voor de Welsumer- en Duursche waarden inclusief de Gelderse Oenerwaarden in opdracht van het ministerie van LNV is voor een streefbeeld gekozen dat voor natuur en recreatie het meeste perspectief biedt. In dit streefbeeld krijgt de rivier maximale invloed op het gebied, door het doorsteken van zomerkaden en het graven van enkele nevengeulen. Stroming en inundaties, erosie en sedimentatie treden dan veel meer op. Bovendien vindt dit op een veel natuurlijker wijze plaats dan in een bekade uiterwaard het geval is.

Na de inrichtingsfase kan de natuur zoveel mogelijk haar eigen gang gaan. Er zal worden gekozen voor integrale, extensieve begrazing net zoals nu plaatsvindt in de Duursche waarden I.

Er zullen verschillende vegetaties ontwikkelen, afhankelijk van de overstromingsfrequentie en de begrazingsdruk. Er zullen naast graslanden moerassen, struwelen, hard- en zacht-houtooibossen voorkomen.

Bos- en struweel- en moerasvogels zullen daarom toenemen. Afhankelijk van de hoeveelheid natte graslanden zal ook de weidevogelstand zich kunnen uitbreiden.

Voor zoogdieren, vissen van grote rivieren insecten en amfibieën zullen meer vestigingsmogelijkheden ontstaan.

2.2 Begrenzing en status

De totale oppervlakte van de in dit plan begrensde natuurontwikkelingsprojecten bedraagt 260 ha.

Het natuurontwikkelingsproject Engelse werk II is 22 ha. In het beheersplan IJsseluitewaarden Overijssel heeft hiervan 9 ha de status reservaatgebied en 13 ha de status beheersgebied.

Het natuurontwikkelingsproject de Welsumer/Duursche waarden II is 238 ha groot. Hiervan is 140 ha als beheersgebied begrensd in het beheersplan IJsseluitewaarden Overijssel en 14 ha als reservaatgebied.

Het beheersplan "IJsseluitewaarden Overijssel", vastgesteld 1 januari 1991, blijft na vaststelling van het begrenzingenplan "Welsumer/Duursche waarden en Engelse werk II", van kracht.

Verwerving van de grond in de natuurontwikkelingsprojecten zal geschieden door het Bureau Beheer Landbouwgronden waarna de gronden zullen worden overgedragen aan het Staatsbosbeheer.

Voor begrenzing en ligging van de natuurontwikkelingsprojecten wordt verwezen naar de kaartbijlage.

deelgebied	oppervlakte	toekomstig beheerder
Engelse werk II	22 ha	Staatsbosbeheer
Welsumer/Duursche waarden II	238 ha	Staatsbosbeheer
Totaal	260 ha	

In de genoemde gebieden is 5,5 ha verworven door het BBL, er is 1 ha in bezit van het Staatsbosbeheer.

BEGRIPPENLIJST

Beheersgebied

In beheersgebieden wordt via beheersovereenkomsten gestreefd naar een agrarische bedrijfsvoering die mede gericht is op het behoud en ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden. Gronden in deze gebieden worden niet aangekocht.

Beheersovereenkomst

Een beheersovereenkomst is een contract dat een grondeigenaar of -gebruiker sluit met het Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL).

In het contract wordt vastgelegd dat de grondeigenaar of -gebruiker een bepaalde vergoeding krijgt als hij of zij de bedrijfsvoering mede richt op het beheer van natuur en landschap. Het contract wordt voor vijf jaar gesloten, maar het kan jaarlijks worden opgezegd dan wel gewijzigd. De grondeigenaar of -gebruiker is vrij in de keuze om een beheersovereenkomst te sluiten.

Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden. In deze hoofdstructuur worden drie gebiedscategorieën onderscheiden, namelijk kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en verbindingszones. Voor de realisatie van de ecologische hoofdstructuur in het agrarisch cultuurlandschap zijn beheerslandbouw en verwerving van landbouwgronden voor reservaatvorming van essentiële betekenis.

Natuurbeleidsplan

Het Natuurbeleidsplan (1990) bevat de doelstellingen en strategieën van het natuur- en landschapsbeleid van de rijksoverheid. Hoofddoel is de duurzame instandhouding, het herstel en de ontwikkeling van natuurlijke en landschappelijke waarden. Hierbij heeft de rijksoverheid gekozen voor de realisering van een ruimtelijk stabiele, duurzaam te behouden ecologische hoofdstructuur. Het streven is om dit beleid binnen 25 jaar te realiseren.

Natuurontwikkelingsproject

Natuurontwikkelingsprojecten zijn gebieden met goede mogelijkheden voor het ontwikkelen van natuurwaarden van (inter)nationale betekenis of voor het aanzienlijk verhogen van de bestaande natuurwaarden. Natuurontwikkelingsprojecten zijn met name gebieden die geschikt zijn voor de ontwikkeling van schraallanden, moerassen en (broek)bossen.

Het accent in een dergelijk gebied ligt sterk op de wijziging van het grondgebruik en inrichting. De huidige waarden liggen veelal op een laag niveau. De gronden in deze gebieden worden tegen agrarische waarden op vrijwillige basis aangekocht.

Procedure opstellen begrenzingsplannen

De mogelijkheid voor grondeigenaren en -gebruikers om in reservaatgebieden beheersovereenkomsten te sluiten en in reservaatgebieden gronden te verkopen, ontstaat nadat Gedeputeerde Staten (GS) voor het betreffende gebied een begrenzingsplan hebben vastgesteld.

Het begrenzingenplan wordt opgesteld door de Provinciale Commissie Beheer Landbouwgronden (PCBL). Voordat een begrenzingenplan door GS wordt vastgesteld, vindt door de Commissie Beheer Landbouwgronden (CBL) een toetsing aan het landelijk beleid plaats. In de procedure voor het opstellen van een begrenzingenplan is het voor iedereen mogelijk een reactie te geven.

Provinciale Commissie Beheer Landbouwgronden (PCBL)

De PCBL is een commissie waarin vertegenwoordigers van landbouw, natuur- en milieubeschermingsinstanties, Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV), Voedingsbonden, Provinciale Overheid, Gemeenten en Waterschappen zitting hebben, in beginsel onder voorzitterschap van een lid van GS.

Regeling beheersovereenkomsten en natuurontwikkeling

De basis voor het aanwijzen van reservaatgebieden is gelegen in de Regeling beheersovereenkomsten en natuurontwikkeling (Rbon). De regeling geeft de procedure en de voorwaarden weer voor het opstellen van een begrenzingenplan, voor het sluiten van beheersovereenkomsten en voor de procedure bij verkoop. In de bijlage van de regeling zijn de beheerspakketten en vergoedingen opgenomen.

De Regeling beheersovereenkomsten en natuurontwikkeling is ontstaan door het samenvoegen van de Regeling beheersovereenkomsten 1993 en de Regeling begrenzing natuurontwikkelingsprojecten. De regeling is wettelijk gebaseerd op de Natuurbeschermingswet en de Pachtwet.

Reservaatsgebied

In reservaatgebied is het uiteindelijk gewenste natuurbeheer moeilijk inpasbaar in een rendabele agrarische bedrijfsvoering. Daarom streeft de overheid er in deze gebieden naar de gronden aan te kopen tegen agrarische waarde op basis van vrijwilligheid. Na aankoop komen de gronden in beheer bij een natuurbeschermingsinstantie, zoals het Staatsbosbeheer, de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten of Provinciale Landschappen. Bij dat beheer kunnen boeren worden ingeschakeld.

De gronden worden op vrijwillige basis verworven. Tot het tijdstip van aankoop is het mogelijk een beheersovereenkomst te sluiten.

Structuurschema Groene Ruimte

Het Structuurschema Groene Ruimte bevat de doelstellingen en hoofdlijnen van het ruimtelijk beleid van het Rijk voor een groot aantal functies van het landelijk gebied. In het structuurschema wordt aangegeven waar in het landelijk gebied ontwikkelingsmogelijkheden zijn en waar functies bescherming behoeven. Het Natuurbeleidsplan is een van de uitgangspunten van het structuurschema.

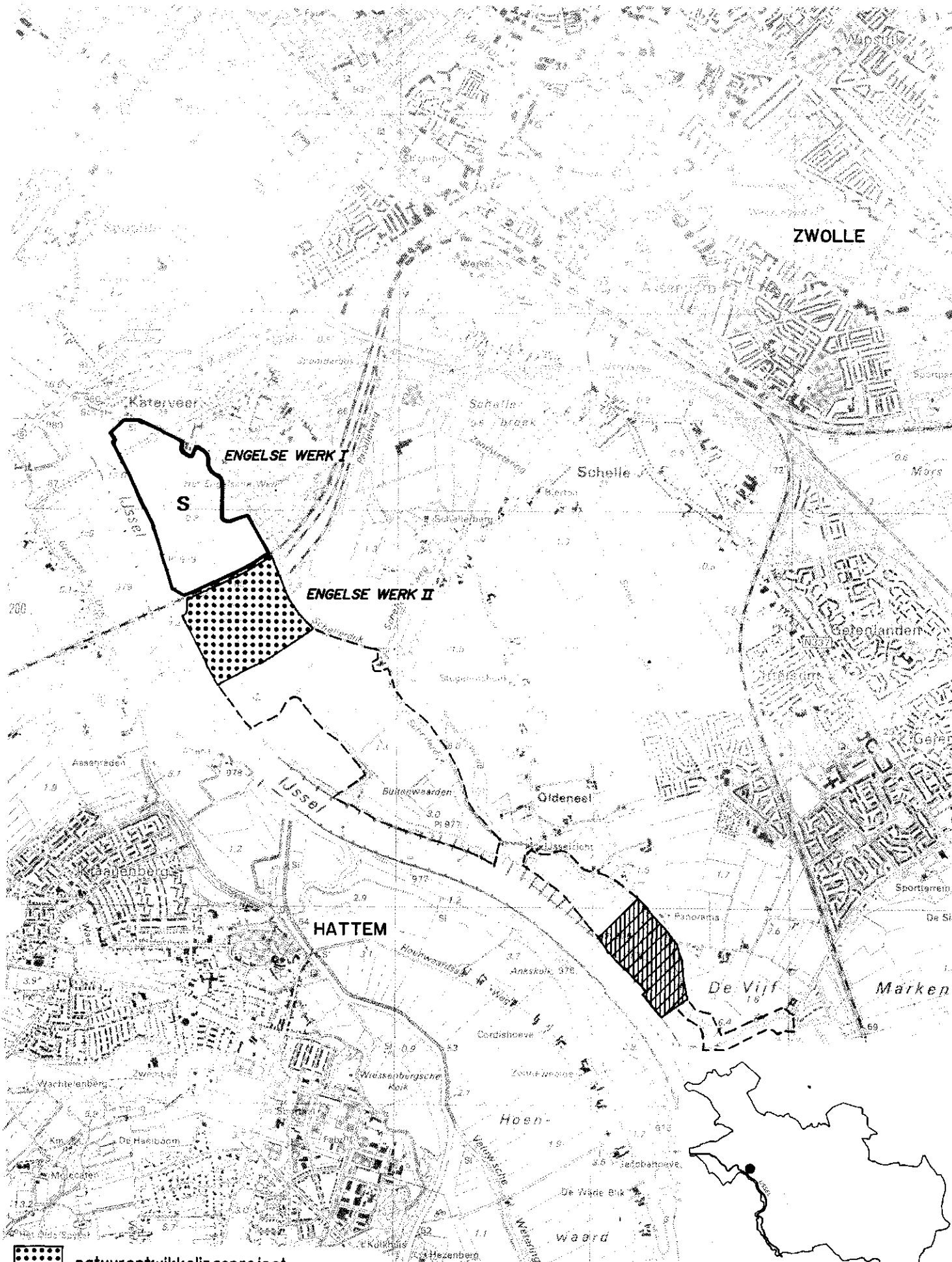
Verwerving

In reservaatgebieden worden de agrarische cultuurgronden verworven. Deze verwerving is gebaseerd op vrijwilligheid en geschiedt tegen agrarische waarde. Grondverwerving geschiedt in principe door het Bureau Beheer Landbouwgronden. Particuliere terreinbeheerders natuurbeschermingsinstanties kunnen in sommige situaties buiten landinrichting ook zelf de verwervende instantie zijn. De verkoper kan een beroep doen op de koopplicht van het BBL in reservaatgebieden.

Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra (VINEX)

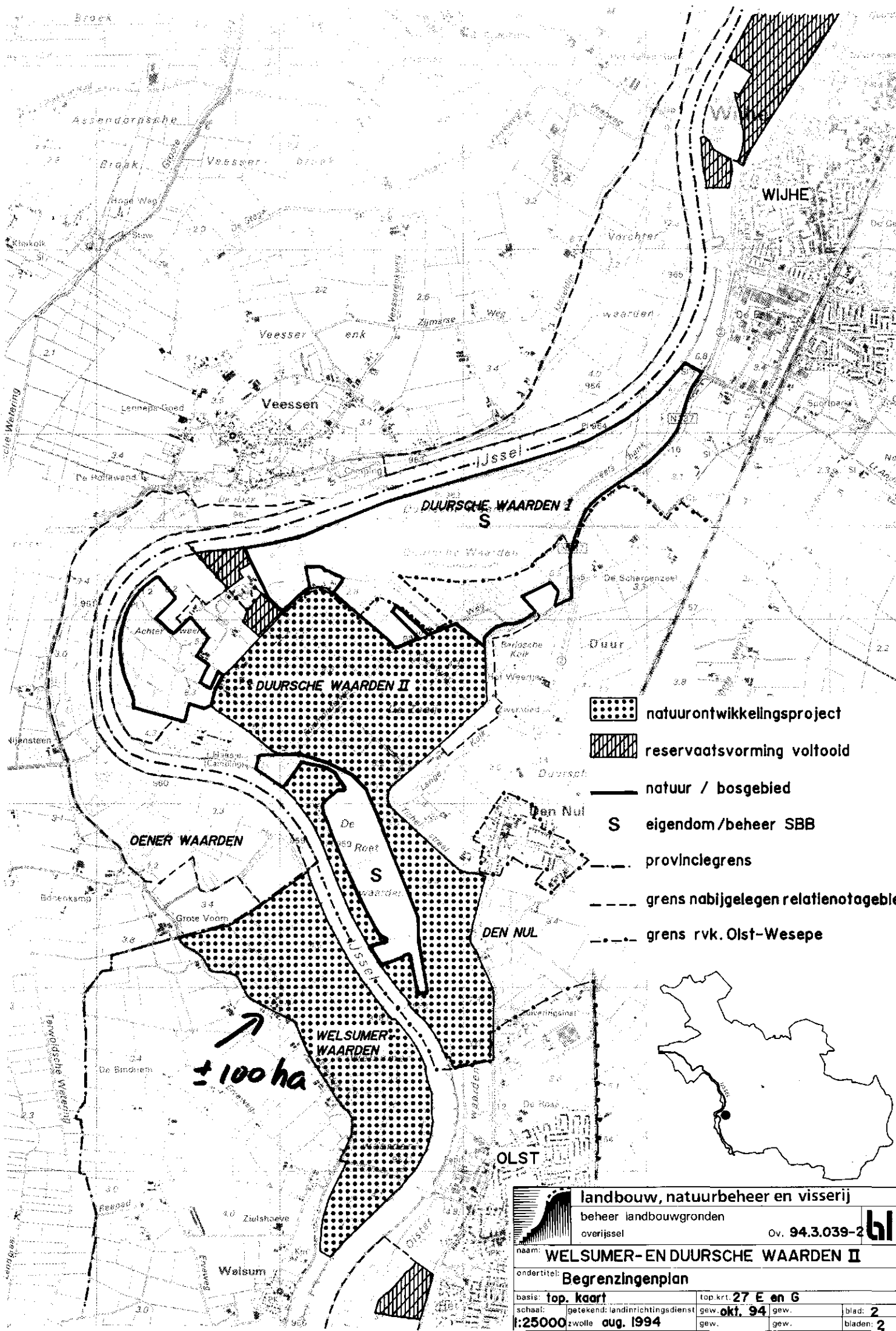
In de VINEX wordt aan het gebied IJsseldelta de blauwe koers toegekend. In gebieden met de blauwe koers vindt een sterke ruimtelijke en in delen ook economische integratie van verschillende functies plaats, waarbij de specifieke, regionale kwaliteiten richtinggevend zijn.

Het hoofdaccent in de blauwe koers is dan ook natuur met een nevenaccent op landbouw.

- natuurontwikkelingsproject
- reservaatvorming voltooid
- natuur / bosgebied
- S** eigendom / beheer SBB
- grens nabijgelegen relatienotagebied

	landbouw, natuurbeheer en visserij		
	beheer landbouwgronden overijssel		
Ov. 94.3.039-I			
naam: ENGELSE WERK II			
ondertitel: Begrenzingsplan			
basis: top. kaart		top.krt. 21G en 27E	
schaal: 1:25000		getekend: landinrichtingsdienst	
zwolle aug. 1994		gew.	blad: 2
		gew.	bladen: 2

- natuurontwikkelingsproject
- reservaatvorming voltooid
- natuur / bosgebied
- S** eigendom/beheer SBB
- provinciegrens
- grens nabijgelegen relatienotagebied
- grens rvk. Olst-Wesepe

↑
± 100 ha

 landbouw, natuurbeheer en visserij beheer landbouwgronden overijssel				
naam: WELSUMER- EN DUURSCH E WAARDEN II				
ondertitel: Begrenzingsplan				
basis: top. kaart		top.krt. 27 E en G		
schaal: 1:25000	getekend: landinrichtingsdienst zwolle aug. 1994	gew. okt. 94	gew.	
		blad: 2	bladen: 2	